

Avizul Comitetului Economic și Social European privind integrarea politicii în domeniul apei în celelalte politici europene (aviz exploratoriu)

(2011/C 248/07)

Raportor: **dna LE NOUAIL-MARLIÈRE**

La 13 noiembrie 2010, viitoarea Președinție ungară a UE a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Integrarea politicii în domeniul apei în celelalte politici europene (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției ungare).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 20 mai 2011. Raportor: dna LE NOUAIL-MARLIÈRE.

În cea de-a 472-a sesiune plenară, care a avut loc la 15 și 16 iunie 2011 (ședința din 15 iunie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 106 voturi pentru, 26 de voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Subliniind expertiza sa în materie de mediu și agricultură, de mize legate de impactul schimbărilor climatice din Europa (alternarea unor perioade de inundații și secete), care au ca efect deteriorarea resurselor de apă, a solului și a infrastructurii, a activităților economice și sociale, CESE recomandă o abordare consolidată și transversală a problemelor, din perspectivă ambientală, economică și socială.

1.2 Comitetul consideră că este extrem de important ca, prin Directiva-cadru privind apa, UE să se înzestreze cu o politică europeană a apei și, ținând seama de faptul că apa are o importanță fundamentală pentru cetățeni, industrie, agricultură și pentru colectivitățile locale (atât datorită mai întâi caracterului său esențial pentru viață, cât și din punct de vedere economic, social și ambiental), încurajează statele membre și instituțiile europene să consolideze această politică.

1.3 De asemenea, Comitetul preconizează să i se acorde acesteia o importanță centrală în cadrul fiecărei politici europene.

1.4 Concentrându-se asupra nevoilor și angajamentelor specifice ale comunităților rurale și agricole în perioada de dezbatere privind viitorul PAC după 2013, CESE recomandă ca fondurile acordate prin primul pilon politicilor privind apa să fie condiționate mai mult de implementarea unui mecanism de *ecocondiționalitate*⁽¹⁾ și să fie sporite măsurile de agromediu din cadrul celui de-al doilea pilon și subvențiile destinate protecției resurselor de apă, astfel încât să se ajungă la niveluri suficiente pentru a obține sprijinul agricultorilor.

⁽¹⁾ Returnarea subvențiilor în cazul nerespectării dispozițiilor legislative europene (DCA) și naționale (transpunerea în dreptul intern) cu privire la poluarea cu nitrați, la calitatea apei, la Directiva-cadru privind apa, în conformitate cu principiul „poluatorul-plătește” etc.

1.5 Luând în considerare că mulți europeni fără locuință sau cu locuințe improprie nu au acces la apă curentă și/sau potabilă gratuită, CESE pune în relație mizele legate de apă cu combaterea sărăciei și cu ambiția de a eradica acest fenomen.

1.6 Subliniază dimensiunea internațională și extraeuropeană a politicii europene de mediu, transmisă prin strategia UE, atât în abordarea sa comercială, cât și în cea din punct de vedere al mediului sau cea de dezvoltare și implicarea sa în strategiile mondiale pentru mediu, atât în plan intern (bazine trans-naționale), cât și în politica sa externă⁽²⁾.

1.7 Încurajează statele membre și Uniunea Europeană să ratifice Convenția ONU din 1997⁽³⁾.

1.8 Din perspectiva pieței interne, drepturile fundamentale, integrarea și coeziunea socială sau sănătatea sunt factori care determină studierea aprofundată a impactului și costurilor unei politici care nu operează o integrare reciprocă a dimensiunilor socială, de mediu și economică.

1.9 Această integrare necesită asigurarea unei coerențe între strategiile aflate în curs inițiate de diferitele interese teritoriale din statele membre, în diferite domenii (ocuparea forței de muncă, sănătatea, mediul, agricultura intensivă sau biologică, energia, amenajarea teritoriului, finanțarea politicilor publice, etc.) și de diferiți actori (utilizatorii și consumatorii privați, casnici și industriali, agricultori) etc.

⁽²⁾ Raport de informare privind munca decentă și dezvoltarea durabilă în jurul Mării Mediterane, în special în sectoarele apei dulci, apei de mare și al canalizării.

⁽³⁾ Convenția ONU privind dreptul în materie de folosire a cursurilor de apă internaționale în alte scopuri decât navigația – http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_3_1997.pdf

1.10 În mod tradițional, gestionarea resurselor de apă în toată Europa a pus accentul pe ofertă și aprovizionare. În prezent, UE trebuie să dobândească noi mijloace de a anticipa situațiile, pentru a avea pregătite răspunsuri la catastrofele naturale sau legate de activitatea umană care amenință și afectează resursele de apă pe termen scurt.

1.11 Reamintind importanța crucială a solurilor și a vegetației, care amortizează efectele apei meteorice, Comitetul invită Consiliul să relanseze adoptarea directivei privind solul, dat fiind că este indispensabilă pentru o politică eficientă a apei ⁽⁴⁾.

1.12 De asemenea, UE trebuie să elaboreze o abordare durabilă a gestionării acestor resurse, concentrându-se în mod egal atenția către o cerere mai sobră, pentru a conserva și proteja resursele de apă, printr-o utilizare mai eficientă a acestora (reorganizarea proceselor de captare a apei și utilizarea noilor tehnologii).

1.13 Deși are încă – în cea mai mare măsură – trăsături naturale, ciclul apei cuprinde faze artificiale introduse prin noile tehnologii, care nu trebuie să afecteze nevoia unei reflecții democratice asupra opțiunilor existente. Într-adevăr, trebuie elaborată o abordare mai echitabilă a captării apei, care să răspundă exigențelor și concurenței între sectoarele economice și energetice, necesității conservării ecosistemelor de apă dulce și exigenței de a se pune în serviciul unui drept fundamental al cetățenilor.

1.14 Gestionarea integrată a bazinelor hidrografice este esențială pentru conservarea și gestionarea resurselor, favorizând participarea diverselor părți interesate, în vederea identificării și implementării unor măsuri diferențiate în funcție de mizele regionale, ceea ce necesită adesea compromisuri între interese și sectoare diferite (planificare urbană, zone inundabile, utilizarea terenurilor, mai ales a celor agricole, sectorul industrial, sectorul energetic).

1.15 Comitetul subliniază că ar trebui identificate posibilitățile de subvenționare publică la nivel european și național, iar fondurile alocate ar trebui sporite pentru a cuprinde și ajutoarele destinate protejării interesului public al unei colectivități teritoriale, precum reabilitarea zonelor umede sau conservarea biodiversității, mai ales în momentul reformării regulilor UE privind ajutoarele de stat aplicabile serviciilor de interes economic general ⁽⁵⁾.

1.16 În vederea asigurării drepturilor fundamentale ale fiecărui cetățean de a dispune de o cantitate vitală de apă, încurajează statele membre și autoritățile teritoriale să fie vigilente și să îmbunătățească cerințele referitoare la condițiile de transparență și de reversibilitate în delegarea serviciilor publice sau de interes general, atât în termeni juridici, cât și economici: proprietate publică, leasing, tarify, reinvestiții, întreținere a instalațiilor.

⁽⁴⁾ COM(2006) 232 final; 2006/0086/COD COM(2009) 665 final

⁽⁵⁾ COM(2011) 146 final, Avizul CESE „Reforma normelor UE privind ajutoarele de stat aplicabile serviciilor de interes economic general” (A se vedea pagina 149 din prezentul Jurnal Oficial).

1.17 Avertizează de asemenea cu privire la necesitatea unei abordări integrate a gestionării resurselor umane și sociale: formare inițială și continuă, un cadru de certificare și de recunoaștere a calificărilor, gestionare estimativă, globală și integrată în vederea îmbunătățirii mobilității profesionale și geografice care să acopere aspectele de gen, precum și constituirea unei baze de date.

1.18 Comitetul recomandă integrarea dialogului social ca un element care să contribuie la asigurarea ansamblului misiunilor în toată diversitatea lor și la toate nivelurile serviciului de apă și tratare, cu respectarea statutului lucrătorilor și a securității membrilor personalului și a cetățenilor.

1.19 În materie de informare și consultare a utilizatorilor, Consiliile economice și sociale, acolo unde există, reprezintă o resursă prețioasă, dat fiind că sunt reprezentative și independente, dispun de experiență și de capacitatea de a organiza audieri publice.

2. Instrumente legislative referitoare la politicile privind apa

2.1 Mai multe problematice survin în abordarea politicii apei: gestionarea și conservarea resurselor de apă, exploatarea acestora, gestionarea catastrofelor legate de apă, protecția habitatului natural, sănătatea publică.

2.2 În cele ce urmează, prezentăm o listă a celor mai relevante documente din legislația și politica UE în domeniul gestionării apei:

- perioada anilor 1970: primele inițiative:
 - 1976: Directiva privind calitatea apei pentru scăldat;
 - 1980: Directiva privind apa potabilă;
- anii 1990: rezolvarea în amonte a principalelor cauze ale poluării:
 - 1991: Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale;
 - 1991: Directiva privind poluarea cu nitrați utilizați în agricultură;
 - 1996: Directiva privind prevenirea și controlul integrat al poluării (PCIP);
- după 2000: extindere, coerență, simplificare:
 - 2000: Directiva-cadru privind apa și Directivele secundare din 2006 și 2008 privind apele subterane și substanțele prioritare;
 - 2007: Directiva privind inundațiile;
 - 2007: Comunicarea privind rezolvarea problemei deficitului de apă și a secetei.

2.2.1 În Directiva-cadru privind apa (Directiva 2000/60/CE) se impune gestionarea integrată a bazinelor, în vederea protejării constante a resurselor hidrice. Prin introducerea conceptului de *bazin hidrografic*, directiva permite de asemenea integrarea gestionării apelor continentale și a celor de coastă.

2.2.2 Prin adoptarea unor programe de măsuri coordonate la scara districtelor hidrografice, această directivă-cadru impune atingerea până în 2015 a unor parametri de calitate a apei (permițând însă derogări atunci când se justifică) și protejarea apelor împotriva unor eventuale deteriorări:

- prevenirea și reducerea poluării;
- promovarea utilizării durabile a apei;
- protecția mediului,
- îmbunătățirea situației ecosistemelor acvatice și atenuarea efectelor inundațiilor și ale secetei.

2.2.3 Directiva solicita statelor membre să identifice și să clasifice bazinele de pe propriul teritoriu, să le analizeze caracteristicile, să semnaleze bazinele ce prezintă riscuri și să studieze influența activităților umane asupra acestora. Sunt instituite planuri de gestionare a bazinelor de ape de suprafață, de ape subterane sau a zonelor protejate, pentru a preveni deteriorarea și poluarea acestora și pentru a le îmbunătăți și restaura. De asemenea, se are în vedere reducerea poluării cauzate de evacuări și de emisiile de substanțe periculoase. În acest sens, DCA este completată de Directiva privind substanțele prioritare, din 2008.

2.2.4 Deteriorarea temporară a bazinelor face obiectul a numeroase excepții. Aceasta nu reprezintă o infracțiune în raport cu directiva-cadru dacă rezultă în urma unor împrejurări excepționale și neprevăzute legate de un accident, o cauză naturală sau în caz de forță majoră. Aceste excepții trebuie să fie motivate și justificate Comisiei de către statele membre.

2.2.5 Începând cu 2010, directiva obligă statele membre să introducă o politică de tarify care să oblige utilizatorii de apă (gospodării, agricultură, industrie, etc.) să o utilizeze eficient, aplicând principiile proporționalității din perspectiva volumului de captare, al poluatorului, al celui care plătește și al acoperirii costurilor.

2.2.6 Statelor membre le revine sarcina să determine un regim de sancțiuni în cazul încălcării directivei, iar Comisia poate institui proceduri de încălcare însoțite de sancțiuni, în cazul neîndeplinirii obligațiilor. Cu toate acestea, regimul

complex referitor la infracțiuni nu permite stricta aplicare a sancțiunilor și nu este destul de disuasiv. Ar fi oportun să se propună o amendă exponențială în cazul recidivei. (Amenda s-ar dubla la fiecare recidivă).

2.2.7 Lucrările desfășurate în cadrul REACH (reglementarea înregistrării, evaluarea și autorizarea produselor chimice, lista poluanților ce reprezintă un risc important) vor contribui la reducerea dispersiei poluanților persistenți în apă și la protejarea ecosistemelor acvatice, atenuând astfel riscurile pentru sănătatea publică.

2.3 Comisia a abordat problema apei în cadrul bilanțului de sănătate al politicii agricole comune.

2.3.1 Într-adevăr, „bilanțul de sănătate” a instaurat obligația introducerii unor *benzi de protecție* de-a lungul cursurilor de apă, unde utilizarea pesticidelor este îngădită, și obligația de a aloca o parte din fonduri combaterii penuriei de apă. Trebuie asigurată aplicarea acestor măsuri. Tot importantă este și elaborarea unor studii de impact privind cantitatea de apă utilizată la producerea de biocarburanți sau de biomasă.

2.4 Directiva privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații caută să protejeze resursele hidrice în cazul unor dezastre naturale ⁽⁶⁾

2.4.1 Directiva 2007/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații impune statelor membre să cartografieze pericolele și riscurile din acest domeniu și să stabilească planuri de gestionare a riscurilor de inundații, care să contribuie la reducerea lor. De asemenea, în cursul implementării sale, directiva prevede o cooperare transfrontalieră și un schimb de informații în districtele hidrografice transfrontaliere comune.

2.5 Fondul de solidaritate al Uniunii Europene indemnizează victimele catastrofelor naturale

2.5.1 Într-un aviz al CESE ⁽⁷⁾ au fost subliniate domeniile în care funcționarea fondului ar putea fi îmbunătățită. Într-adevăr, criteriile privind operațiile eligibile pentru deblocarea fondurilor, menționate la articolul 4, sunt prea restrictive și nu țin seama de anumite tipuri de pagube. Avizul subliniază că este important să se includă în rândul dezastrelor eligibile acele catastrofe ce rezultă din situații de acumulare sau din consecințe ale unor evenimente începute de mai mult timp. Aceste dezastre, precum seceta și valurile de căldură, reprezintă rezultatul unor evoluții de mediu de care sunt responsabili toți membrii Uniunii. Avizul consideră că aprovizionarea cu apă și funcționarea infrastructurii ar trebui să fie acoperite prin Fondul de Solidaritate al UE, chiar dacă dezastrul nu este cauzat de un eveniment brusc.

⁽⁶⁾ JO C 195, 18.8.2006, p. 20.

⁽⁷⁾ JO C 28, 3.2.2006, p. 69.

2.6 *Directiva 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC) instituie un cadru pentru înființarea de unități de producție industriale și agro-industriale* ⁽⁸⁾

2.6.1 În teorie, această directivă impune instalațiilor industriale să utilizeze cele mai bune tehnologii disponibile. Fără îndoială, această directivă nu reprezintă un instrument esențial al politicii europene în domeniul apei. Cu toate acestea, recenta deversare de nămol roșu din Ungaria, care a poluat solul și apele din regiunea Ajka, atingând de asemenea Dunărea, a atras atenția asupra unui număr de aspecte de mediu și de protecție a cursurilor de apă, ca și asupra tratamentului și indemnizațiilor acordate victimelor în caz de catastrofe, precum și asupra nivelului de precauție necesar pentru implementarea politicilor din domeniul apei. Or, de-a lungul celor 3 019 km de maluri ale Dunării ⁽⁹⁾ există aproape 150 de instalații care, conform WWF, reprezintă adevărate „bombe cu ceas”. Astfel, nămolul roșu care reprezintă reziduurile procesului de producere a aluminei, nu fusese tratat, deși tehnologia ce permite această operație există și este utilizată în altă parte, permițând o reducere semnificativă a procentajului de 96 % de sodă caustică din reziduuri. În loc să se efectueze o adevărată depoluare, în multe cazuri pentru aceste deșeuri se utilizează bazine de decantare care, adesea, nu dispun de capacități de depozitare suficiente, în funcție de capacitatea de producție ⁽¹⁰⁾. Această nouă obligație de tratare, utilizând tehnicile cele mai performante existente, trebuie să completeze semnificativ infrastructura de stocare, care trebuie să fie îmbunătățită, sigură și corespunzătoare.

2.7 *Directiva 90/531 și 93/38/CEE privind achizițiile publice în domeniul apei, al energiei, al transporturilor și telecomunicațiilor oferă cadrul necesar pentru exploatarea resurselor de apă de către operatorii publici și privați și stabilește condițiile de atribuire a contractelor de achiziții.*

2.7.1 În perioada de preaderare, statelor care urmau să devină membre ale UE li s-a cerut să-și adapteze industria la standarde europene. Mai multe țări își modificaseră legislația, reducând însă anumite praguri și minimalizându-și problemele de mediu

2.7.2 Ca atare, este esențial pentru UE și pentru statele membre să-și consolideze instrumentele de monitorizare a respectării legislației europene, pentru a spori astfel informarea și securitatea propriilor cetățeni în ceea ce privește accesul la surse de apă și la salubritate.

2.8 Schimbările climatice și inundațiile

2.8.1 În urma recentelor inundații din toată Europa, au apărut numeroase întrebări referitoare la prevenirea acestora. Uniunea Europeană dispune de fonduri pentru limitarea dezastrelor naturale dar, în mod paradoxal, nu de mijloace de prevenire și anticipare a riscurilor de producere a catastrofelor

ce rezultă din comportamente umane intenționate sau din neglijență. Pentru a fi cu adevărat eficiente, politicile legate de prevenirea inundațiilor trebuie integrate unor politici mai globale privind amenajarea teritoriului, infrastructura, protecția ecosistemelor sau combaterea schimbărilor climatice ⁽¹¹⁾.

2.9 Cooperarea transfrontalieră: exemplul Landului Saar și al Lorenei în bazinul inferior al râului Blies

2.9.1 A fost instituită o cooperare interregională între mai mulți actori, în vederea unui parteneriat transfrontalier de gestionare a riscului inundațiilor în cadrul proiectului Interreg IV-A „Gestionarea creșterii cursului de apă în raport cu nivelul de referință în bazinul versant al râurilor Mosela și Saar – FLOW MS”. Acordul a reunit în jurul mesei comisiile internaționale pentru protecția râurilor Mosela și Saar (CIPMS), Ministerul mediului, energiei și transporturilor din Landul Saar (MUEV), prefectura Regiunii Lorena, subprefectura din Sarreguemines, patru comune germane și cinci comune franceze. Obiectivul este gestionarea inundațiilor prin eforturi comune de prevenire și schimburi regulate de experiență, acestea constând în îmbunătățirea coordonării planurilor de alertă și de intervenție și adaptarea planurilor comunale de protecție împotriva inundațiilor.

2.9.2 Această cooperare transfrontalieră în bazinul inferior al râului Blies are drept obiectiv promovarea elaborării unor hărți ale zonelor inundabile și ale riscurilor de inundație, evaluarea acestor riscuri și elaborarea unor recomandări care vor fi concretizate sub formă de planuri de gestionare a riscurilor de inundații.

2.9.3 Râurile nu se opresc la graniță. Inițiativele locale de gestionare în amonte a resurselor sunt esențiale, așa cum o dovedesc câteva exemple. Cooperarea transfrontalieră începe să-și spună cuvântul în bazine fluviale precum Rinul, Oder, Meuse, Dunărea, Saar, Mosela și Elba. Țările situate de-a lungul acestor râuri sau fluvii înființează instituții care să asigure o abordare coordonată a riscurilor de inundații și planuri transfrontaliere de protecție.

2.9.4 Bazinul râului Semois, un afluent al fluviului Meuse, situat în parte în Belgia și în parte în Franța, este o ilustrare în acest sens. În ciuda diferențelor între măsurile de prevenire și între legislații, începând cu 2002 a fost elaborat un plan de acțiune comun în vederea combaterii inundațiilor de pe cursul superior (în Belgia) până în aval (în Franța). Programul financiar Interreg III Franța–Valonia–Flandra (2002-2006) de încurajare a cooperării transeuropene a permis organizarea în comun a măsurilor de prevenire a inundațiilor, prin intermediul contractelor de râu (instrument de gestionare comună a apei), de o parte și de alta a frontierei.

2.9.5 Alte proiecte, precum EUROTAS, sau strategiile transfrontaliere pentru Dunăre sau Marea Baltică, urmăresc elaborarea în mai multe țări a unor metodologii comune de gestionare pe termen lung a riscului de inundații și de prevedere în timp real a inundațiilor sau de protejare a surselor de apă dulce.

⁽⁸⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 46., JO C 97, 28.4.2007, p. 12, JO C 80, 30.3.2004, p. 29.

⁽⁹⁾ WWF/Usine Nouvelle, 21.10.2010.

⁽¹⁰⁾ Ani de-a rândul, societatea SANOFI AVENTIS, situată în Ivry (Franța), a deversat poluanți în rețelele de epurare ale SIAAP, între care benzen (un produs foarte cancerigen), ca urmare a stocării reziduurilor în bazine subdimensionate.

⁽¹¹⁾ JO C 195, 18.8.2006, p. 20.

2.9.6 Prin urmare, apare ca posibilă, necesară și potrivită definirea la scara colectivităților locale a inițiativelor de colaborare, inițiative care să fie sprijinite apoi din punct de vedere politic și financiar de Uniunea Europeană.

3. Locul și rolul autorităților locale și al societății civile

Pot fi enumerate diferite domenii în care abordarea integrată a politicii europene în domeniul apei îi privește în mod direct pe cetățenii europeni:

3.1 Impactul gestionării apei și a dezastrelor asupra populațiilor

3.1.1 Agravarea deficitului hidrologic, alternanța perioadelor de secetă prelungită, de inundații sau cazurile de poluare a apei au consecințe grave și provoacă probleme economice și sociale, putând determina dispariția activităților economice (între altele, a agriculturii) și a locurilor de muncă și, ca atare, abandonarea unor regiuni și fragilizarea acestora.

3.1.2 Combateră poluării chimice a apei este esențială. Sănătatea speciilor și a oamenilor depinde de aceasta, pentru a nu mai vorbi de transmiterea substanțelor chimice prin intermediul lanțului alimentar. Este important ca lista poluanților interziși sau controlați să fie revizuită în mod regulat, așa cum prevede Directiva privind substanțele prioritare. În acest scop, este necesară colaborarea agricultorilor, a industriei și a asociațiilor ecologice, în vederea monitorizării utilizării noilor produse și a stabilirii pragurilor de utilizare, așa cum se subliniază în avizele anterioare ale CESE ⁽¹²⁾.

3.2 Diversele tipuri de utilizare a apei

3.2.1 Sectoarele industrial, turistic și agricol sunt domenii pentru care exploatarea resurselor de apă și poluarea acestora reprezintă un aspect relevant. De asemenea, urbanizarea galopantă a zonelor fluviale sau maritime exercită o presiune asupra acestui mediu fragil. În Uniunea Europeană, producția de energie folosește 44 % din ansamblul captărilor de apă, resursă care servește în principal la răcire. 24 % din captările de apă sunt utilizate în agricultură, 21 % pentru aprovizionarea populației și 11 % este destinată uzului industrial. Aceste cifre ascund o utilizare diferită, în funcție de regiuni. De exemplu, agricultura folosește în sudul Europei mai mult de jumătate din captările de apă, ajungând în unele zone la peste 80 %, în timp ce, în vestul Europei, mai mult de jumătate din apa captată este destinată producției de energie și răcirii ⁽¹³⁾.

3.2.2 Interdependența între gestionarea apei și producția de electricitate este evidentă și trebuie să constituie un obiect de cercetare din partea Uniunii Europene. O foarte mică parte din apa captată pentru producția de energie este consumată, cea mai mare parte fiind eliminată la o temperatură mai ridicată. Protejarea sistemelor acvatice devine o miză considerabilă. Există tehnologii capabile să limiteze cantitatea de apă utilizată pentru producerea de electricitate sau să recupereze

eficient apa, dar acestea nu sunt în mod necesar utilizate din cauza costurilor ridicate. De aceea, este necesară nu doar stimularea din punct de vedere financiar a sectorului de cercetare-dezvoltare în legătură cu acest aspect sau încurajarea utilizării acestor noi tehnologii, ci și integrarea în acest cadru a dezbaterii privind investițiile și durabilitatea randamentului lor din perspectivă ecologică, socială și economică.

3.2.3 Practicile de utilizare a terenurilor agricole și planificarea urbană ar putea avea un impact major asupra deficitului hidrologic. Utilizarea necontrolată agravează exploatarea apelor subterane sau de suprafață și poate antrena degradarea ireversibilă a mediului și apariția unui ciclu de evoluții socioeconomice neviabile, determinând riscuri pentru securitatea alimentară, energetică și pentru stabilitatea socială. Mai multe regiuni umede importante, păduri sau lunci inundabile naturale au fost desecate și drenate, au fost efectuate lucrări de regularizare și au fost construite canale pentru a sprijini urbanizarea, agricultura, cererea de energie și protecția împotriva inundațiilor ⁽¹⁴⁾. Este necesar ca viitoarele politici de amenajare a teritoriului să integreze constrângerile legate de apă.

3.3 Gestionarea cererii și propunerea unei oferte durabile și sustenabile

3.3.1 O serie de factori influențează cererea de apă pentru gospodării: numărul locuitorilor și mărimea gospodăriilor, urbanizarea, turismul, veniturile, tehnologia și comportamentul consumatorilor. În plus, pierderile din rețeaua de distribuție și de aprovizionare joacă un rol-cheie în determinarea cantității de apă care ajunge la utilizatorii finali. Trebuie redus nivelul acestora acolo unde este necesar. Este nevoie de investiții pentru întreținerea și dezvoltarea rețelilor de distribuție, dar și a infrastructurii de tratare a apelor uzate. În 2006, 10 % din populația UE 25 nu era conectată încă la un sistem de colectare a apelor uzate, diferențele dintre statele membre fiind substanțiale ⁽¹⁵⁾.

3.3.2 Turismul poate spori considerabil consumul de apă, mai ales în timpul lunilor de vacanță de vară și în sud, în regiunile litorale europene, deja aflate într-o situație de stres hidric ridicat. Conștientizarea consumatorilor este în mod esențial complementară celorlalte măsuri luate în favoarea protejării resurselor de apă.

3.3.3 Standarde și independență. Refolosirea apelor uzate în agricultură poate reprezenta un factor semnificativ de gestionare durabilă a resursei hidrice și ar trebui securizată în vederea unor finalități de sănătate publică, în mod similar cu celelalte resurse, prin instituirea și controlul unor norme sanitare, elaborate în mod transparent de legiuitor și monitorizate în deplină independență de instituții de control certificate sau de instituții publice.

⁽¹²⁾ JO C 97, 28.4.2007, p. 3

⁽¹³⁾ *Water resources across Europe — confronting water scarcity and drought* („Resurse de apă în Europa – Confruntarea cu deficitul hidrologic și cu seceta”), raportul Agenției europene pentru mediu, ISSN 1725-9177, februarie 2009.

⁽¹⁴⁾ *L'environnement en Europe, état et perspectives 2010* („Mediul în Europa, situația actuală și perspective – 2010”), Agenția europeană pentru mediu, SOER 2010.

⁽¹⁵⁾ SOER, p. 103, raportul AEE, p. 5 și Comunicatul de presă al Eurostat din 2006.

3.4 Participarea societății civile la politicile europene în domeniul apei

3.4.1 Anticipând rezoluția Adunării generale a Națiunilor Unite ⁽¹⁶⁾, Consiliul UE a anunțat la 22 martie 2010 că cele 27 de state membre ale UE recunosc dreptul la apă și la servicii de salubritate, reamintind că „toate statele își asumă obligațiile în materie de drepturile omului cu privire la accesul la apă potabilă” și considerând că „obligațiile în materie de drepturile omului cu privire la accesul la apă potabilă sigură și la servicii de salubritate sunt strâns legate de drepturile individuale ale omului – precum dreptul la locuință, la hrană și la servicii de sănătate”.

3.4.2 Dreptul societății civile la informare în legătură cu datele privind apa este esențial. În 1999, Landul Berlin a privatizat întreprinderile de gospodărire a apei de pe cuprinsul său, în beneficiul societății Veolia și al holdingului RWE, operație în urma căreia prețurile pentru consumatori au urcat. Acordurile de delegare și clauzele încheiate de părțile la acord erau secrete. Printr-o inițiativă populară a fost organizată manifestarea *Berliner Wassertisch*, care a reușit să colecteze suficiente semnături pentru deschiderea unei proceduri de referendum popular. Cu o rată de participare de 27 % și 98 % din participanți în favoarea inițiativei, votul popular a forțat publicarea și apoi anularea contractelor secrete. În urma acestei inițiative, unele extrase din contractele publice au scos la iveală faptul că beneficiile acționarilor celor două societăți erau garantate printr-un sistem de compensare. Folosindu-se de banul public, Landul Berlin asigura prin urmare beneficii pentru întreprinderi în anii în care acestea nu reușeau să atingă sumele stabilite prin clauzele secrete. Din ce în ce mai multe autorități locale din Europa profită de scadența acordurilor de delegare cu societăți private, pentru a prelua din nou controlul serviciilor de gospodărire a apelor. Cu toate acestea, unele dintre ele (și nu puține)

s-au trezit prizoniere ale unor contracte încheiate în asemenea condiții inițiale și juridic inegale, încât au fost obligate să păstreze operatorii privați în asociere în participație ⁽¹⁷⁾. Ar putea fi asigurată o mai mare transparență în ceea ce privește delegarea serviciilor publice sau de interes general și reversibilitatea acestora, luându-se în discuție mai ales următoarele aspecte:

- gospodărirea apei: reinvestirea beneficiilor în întreținerea rețelelor și în modernizare;
- specificul și nivelul ridicat al investițiilor ce caracterizează intrarea pe piețele private și publice nu ar trebui să justifice situațiile de monopol și/sau de cartel;
- cele mai mari societăți private care se ocupă de gospodărirea apelor sunt finanțate din fonduri publice ⁽¹⁸⁾;
- condițiile de muncă, de angajare și de siguranță ale membrilor personalului: este nevoie și va fi nevoie de un număr suficient de bărbați și femei, formați și calificați, beneficiind de un statut public unic pentru salariații din serviciile de gospodărire a apei, de salubritate, de control și de reprimare a infracțiunilor, de cercetare, etc. în cadrul unui statut al salariatului, acești oameni reprezentând tot atâtea garanții pentru asigurarea tuturor misiunilor, în toată diversitatea lor, la toate nivelurile;
- informarea și consultarea utilizatorilor: peste tot acolo unde există, Consiliile economice și sociale reprezintă o resursă prețioasă, dată de reprezentativitatea, de experiența și de capacitatea lor de a organiza audieri publice.

Bruxelles, 15 iunie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Rezoluția Adunării generale a Națiunilor Unite: „Dreptul omului la apă și la canalizare” 26.7.2010, A/64/L.63/Rev. 1, a se vedea: http://www.internationalwaterlaw.org/documents/intldocs/UNGA_Resolution_HR_to_Water.pdf.

⁽¹⁷⁾ Public Citizen, Programul „Apă pentru toți”, 2007. *Profilul întreprinderii Veolia Environnement. Raport special al Public Citizen, Programul „Apă pentru toți”* (<http://documents.foodandwaterwatch.org/Vivendi05.pdf>).

— Contractul secret al privatizării serviciilor de gospodărire a apelor a fost publicat în cotidianul *Die Tageszeitung (TAZ)* în ediția sa de sâmbătă 30 octombrie 2010, <http://www.taz.de/1/zukunft/wirtschaft/artikel/1/die-raeuberische-wasser-privatisierung>.

⁽¹⁸⁾ <http://www.psiru.org/reports/2010-W-EWCS.doc>